

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem Kolozsvár
1.2 Kar	Történelem és Filozófia
1.3 Intézet	Magyar Történeti Intézet
1.4 Szakterület	Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Tanulmányok
1.5 Képzési szint	alap (BA)
1.6 Szak / Képesítés	Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Tanulmányok

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Bevezetés a geopolitikába HLM4502						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Lönhárt Tamás egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Lönhárt Tamás egyetemi docens						
2.4 Tanulmányi év	III	2.5 Félév	5	2.6. Értékelés módja	E	2.7 Tantárgy típusa	DF

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	156	melyből: 3.5 előadás	24	3.6 szeminárium/labor	24
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					48
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					56
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					36
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					12
Vizsgák					4
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	48				
3.8 A félév össz-óraszama	60 fiz./156konv.				
3.9 Kreditszám	5				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> A kurzus során szükség van – egyes dokumentumok, statisztikák, modellek, térképek digitalizált változatainak láthatóvá tételéhez – számítógépre és projektorra (digitális).
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> A szemináriumok során szükség van – egyes dokumentumok, statisztikák, modellek, térképek digitalizált változatainak láthatóvá tételéhez – számítógépre és projektorra (digitális).

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • A doméniumnak megfelelő specifikus fogalmak elsajátítása és használata • A társadalomtudományok kutatási eszközeinek az alkalmazása • Saját kutatási projekt megtervezésének és végrehajtásának képessége • Adatgyűjtési képesség • Elemzési képesség
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • Kritikai gondolkodás kialakítása • Beszédkészség kifejlesztése • Közösségben végzett munka összehangolása • Elemző- és szintetizáló készség • Számítógéphasználat

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> • A jelenkurzusalapvetőgeopolitikafogalmakkal, a geopolitikaiiskolásajátosparadigmáival, a geostratégiaiprojekcióelemzésénekmódszerévelismertetimeghallgatóinkat. • Mindenekelőtttisztázzuk a geopolitika, a történetiföldrajz a geopolitikaközöttiontológiaiépisztemológiaikülönbségeket, valamint a geopolitikaésgeostratégiaikomplexviszonyát, majd a német, angolszász, oroszésfranciageopolitikaiiskolákmegismertetésétérünkát.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • Azállam, a határok, a térés a térségfogalmainaksajátosértelmezései a klasszikusnémetgeopolitikatükrebenmegvilágítva a kritikaiértelmezéslehetőségétnyújtja a kurzustésszemináriumokathallgatóknak, résztvevőknek - Rudolf Kjellen, Friedrich Ratzel, Karl Haushoffer munkásságaalapján. • A geostratégiaiangolszászprojekciókgeopolitikaialapjaitvizsgáljuk a továbbiakban. Olyanfogalmakattisztázzunk, mint a World Island, Heartland, InnerCrescent, OuterCrescent, Rimland, stb. A legfőbbmesterekműveitrövidreferátumokatkövetőrészetesvitáksoránelemez zük – különmegemlítem Alfred T. Mahan, Halford J. Mackinder, N.J. Spykman, S.B. Cohen műveit. A XX. századmásodikfelében a légierő, majd a rakétarendszerekfelülírnilátszottak a geopolitikaigondolkodást, de mi sem lettvolnaelhamarkodottab – ahogyazt Alexander P. de Seversky, S.P. Cohen, Zbigniew Brzezinski, Immanuel Wallersteinműveistükrozzik. Azújgeostratégiaiprojekciók mai napigérvényesértelmezésikereténnyújtják a jelenkorin nemzetközikapcsolatoknak, amintazt Zbigniew Brzezinski, Samuel P. Huntington, Oleg Serebrianműveiiismutatják. • A franciageopolitikaiiskolasajátosnyelvezete, fogalmiköre Vidal de la

	<p>Blache, Emmanuel de Martonne, Raymond Aron munkái által levezetve meg. A mikrorogeopolitika, választásigeopolitika, várositársasággeopolitikai értelmezése, de akár a Harmadik Világ és az Észak-Délellentéteke által nyernekel értelmet, ezekre a kérdésekre a „kritikai geopolitika” francia iskolájához adhat betekintést.</p> <ul style="list-style-type: none"> A kelet-közép-európai térség geopolitikai értelmezése és újraértelmezése a XX. században több olyan tervet ihletett, amelyek ismerete a nemzetközi kapcsolatok és krízisek, hatalmi viszonyok tisztázásához segíti elő. A Mitteleurópa terv, a francia szövetség, az orosz Közép-Európa, a Kis-Antant, a Balkáni Szövetség, a szovjet blokk, valamint a CEFTA fontos ismerete elengedhetetlen. A tantárgy utolsó része a hidegháború után nemzetközi rendszer legújabb geopolitikai értelmezéseit veszi át: S. P. Huntington, Zbigniew Brzezinski, Immanuel Wallerstein, Francis Fukuyama.
--	--

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezető: alapfogalmak, geopolitikai paradigmák, klasszikus iskolák.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés.	-Kulcsszavak: geopolitika, geostratégia, tér, terület, térség, határ, hegemonia, nemzetállam, szuverenitás, függetlenség, imperializmus, kolonializmus, transznacionális, globális, regionális, szubsidiaritás, integráció, posztkolonializmus, tiermondizmus, Harmadik Világ, Észak-Dél.
2. Az angolszász geopolitikai iskola I: a geostratégiai elemzések.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: InnerCrescent, OuterCrescent, World Sea, World Island, Rimland, Heartland, Commonwealth, centrum, periféria, tengeri hatalom, strukturális hatalom, hegemonia, egyensúly, polaritás.
3. Az angolszász geopolitikai iskola II: Az amerikai geostratégiai gondolkodás.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: containment, rollback, deterrence, detente, massiveretaliation, proxy war, hidegháború, globális aktor.
4. „Geopolitik”: A német geopolitikai iskola.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: szerves, tér, terület, térség, élettér, Machstaat, Raum, Lage, Lebensraum.
5. „Geopolitique”: A francia geopolitikai iskola.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: politikai földrajz, határok, biztonság francia szövetség, keleti Locarno, Maghreb, mandátum, Kis-Antant, periféria, sem háború, sem béke, force de frappe
6. Orosz geopolitikai iskolák I.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: szlavofilek, földesek / talajosok, eurázsiai szemlélet, belső szomszédság, közeli szomszédság, távoli szomszédság, Nyugat, civilizáció, ortodoxizmus, Harmadik Róma, pánszlávizmus, cordonsanitaire, internacionalizmus, imperializmus, Komintern, tanácsköztársaság, Szovjetunió,
7. Orosz geopolitikai iskolák II.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: Honvédő Háború, biztonsági övezet, ütköző állam, szovjet zóna, KGST, Varsói Szerződés Szervezete, Brezsnyev-doktrína, enyhülés, technológiai transzfer, nyersanyag export, stratégiai fegyverkezés, összeomlás, FAK, Orosz Föderáció, Eurázsiai

		Unió, „lefagyasztott konfliktusok”.
8. Imperializmus, posztkolonializmus, Harmadik Világ és a globalizáció geopolitikai értelmezései.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: állam, szuverenitás, nemzeti elv, nemzet állam, föderáció, konföderáció, szubszidiaritás, határon átívelő, devolúció, imperializmus, hegemonia, gyarmat, dominium, Commonwealth, emancipáció, Bandung, Harmadik Világ, technológia transzfer, demográfiai robbanás, migráció, fejlődésben lévő államok, roughstates, szuverén adósság, mondializáció, globalizáció, kultúra, civilizáció, világpiac, interdependencia, periféria, félperiféria, worldpolitics, global agenda.
9. A hidegháború geopolitikája.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: proxy wars, félperiféria, centrum, Heartland, stratégiai elrettentés, force de frappe, detente, massiveretiation, roll back, containment, ABM, SALT I és II, szovjet blokk, out of areasecurityconcept.
10. Mitteleuropától - Közép-Európaig.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: Raum, Lage, Mitteleuropa, hinterland, Lebensraum, Holocaust, szovjet zóna, szatellit-rendszer, KGST, Varsói Szerződés Szervezete, Valev-terv, biztonsági zóna, Helsinki szelleme, EBESZ, CEFTA, integráció, csatlakozás, EU tagság, NATO.
11. A poszt-szovjet térség geopolitikája	Előadás, szemléltetés, megbeszélés,	- Kulcsszavak: peresztrojka, glasznosztj, nemzetállam, föderáció, konföderáció, szecesszió, „lefagyasztott konfliktus”, energia függőség, technológia transzfer.
12. Civilizációs paradigma és Pax Americana között: amerikai geostratégiai értelmezések a hidegháború utáni világról.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: NSC 98, NATO, out of areasecurityconcept, ABMS, intelligence, Balkán, jugoszlavizáció, boszniai háború, Koszovo, 2001.09.11, intervenció, iszlám fundamentalizmus, roquestates, Észak-Korea és Irán, atomfenyegetettség, BRICS.
8.2 Szemináriumok	Didaktikaimód szerek	Megjegyzések
1. Bevezető: alapfogalmak, geopolitikai paradigmák, klasszikus iskolák.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Kulcsszavak: geopolitika, geostratégia, tér, terület, térség, határ, hegemonia, nemzetállam, szuverenitás, függetlenség, imperializmus, kolonializmus, transznacionális, globális, regionális, szubszidiaritás, integráció, posztkolonializmus, tiermondizmus, Harmadik Világ, Észak-Dél.
2.Az angolszász geopolitikai iskola: a geostratégiai elemzések.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. Mackinderés a geostratégiaigondolkodásangolszásziskolája. 2. Alfred ThayerMahan a tengerihatalmakról. 3. Spykmanés a Rimland: azújamerikaigeostratégiakezdetei. 4. Alexander De Seversky: VictoryThrough Air Power.
3.Az amerikai geostratégiai gondolkodás.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. Azelszigeteléselméleteés George F. Kennan. 2. Az 1960/70-es évekújszemlélete – geopolitikaiésgeostratégiaiövezetek, proxywars. Saul B. Cohen. 3. Colin S. Gray azamerikaivilághatalomgeostratégiaifadatairól. 4. Zbigniew Brzezinski geostratégiaiszemlélete: „A

		nagysakktábla”.
4.„Geopolitik”: A németgeopolitikaiiskola.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. A németgeopolitikaiiskolaalaptézisei a határokról - Friedrich Ratzel. 2. Haushofferésazújnémetgeopolitikaitervekaz 1930-as években. 3. Németgeopolitika a XX. századvégén: Heinz Brill.
5.„Geopolitique”: A francia geopolitikai iskola.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Referátumtémák: 1. A franciaszövetségipolitika a versaillesibékerendfenntartásaérdekében. 2. Jacques Ancel és a határmentirégiókszerepe. 3. Raymond Aron és a stratégiaifegyverekhatása a franciageopolitikára. 4. Yves Lacosteés a kritikaigeopolitika.
6-7.Orosz geopolitikai projekciók	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. TrubeckojésTyan-Sanszkijelméletei. 2. A világforradalomszovjetelmélete: Lenin, Trockij, Sztálin. 3. A szovjetblokk 1949-1989 között. 4. Azeurázsiaiiskola a XXI. századelején: PanarinésDugin.
8.Imperializmus, posztkolonializmus, Harmadik Világ és a globalizáció geopolitikai értelmezései.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Referátumtémák: 1. British Commonwealth: egysajátosmodellvitája. 2.Immanuel Wallerstein: Centrum-periféria-félperiféria. 3. Demográfiaitrendekésgeopolitikaivalóságok. 4. Joseph Stiglitz a globalizációról. 5. Nemzetállamésglobalizáció.
9.A hidegháború geopolitikája.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. A „vasfüggöny” és a szembenállókatonaiblokkokbipolárisrendszere. 2. Az 1956-os „ikerválság” geopolitikaitanulságai. 3. A kubaiválságésgeostratégiaikövetkezményei. 4. Az arab-izraelikonfliktusgeopolitikája.
10.Mitteleuropától - Közép-Európáig.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. Mitteleuropa: Friedrich Naumannés a németgeopolitikaitervekazelsővilágháborúidején. 2. A HarmadikBirodalomés a „Neue Europa”. 3. A szovjet-blokk. 4. CEFTA – az EU tagságelőttialternatívkonstrukcióvagyvalamimás? 5. NATO bővítésés EU tagság: az „ÚjEurópa” („New Europe”). 6. A Fekete-tengerstratégijától a NégyTengerEgyüttműködésiMechanizmusig.
11.Poszt-szovjet geopolitikai dilemmák	Problematizálás,	-Referátumtémák: 1. A Szovjetunióösszefesztésutániújgeopolitikaiformációk:

	szemléltetés, vita.	Független Államok Közössége, Orosz Föderáció, Eurázsiai Unió. 2. A transznisztriai konfliktus. 3. A csecsen földhíború. 4. A grúz-orosz konfliktus. 5. A Krím-félsziget annektálása. 6. Az ukrániai orosz ellenklávékés a minszki folyamat.
12. Amerikai geostratégiai értelmezések a hidegháború utáni világról.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Referátum témák: 1. A civilizációs paradigma és Huntington művére adott válaszok. 2. Az amerikai geostratégia Zbigniew Brzezinski szerint. 3. Az ENSZ és NATO: a béke teremtés proaktív doktrínája. 4. Kína a 21. század elején.

Könyvészet:

A. Kötelező könyvészet:

1. Molnár Gusztáv, Kende György (ed.), *Geopolitikai szöveggyűjtemény*, Budapest, 1996. (BCU)
2. Siselina, Ljubov - Gazdag, Ferenc (ed.), *Oroszország és Európa. Orosz geopolitikai szöveggyűjtemény*. Budapest: Zrínyi Kiadó, 2004.
3. Immanuel Wallerstein, *Geopolitics and Geoculture. Essays on the changing world-system*, Cambridge University Press, 1991. (BCU)
4. Zbigniew Brzezinski, *Mare tablă de șah. Supremăția americană și imperativele sale geostrategice*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000. (BCU, Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
5. Samuel P. Huntington, *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1998. (BCU)

B. Választható könyvészet:

1. John Agnew, *Geopolitics. Re-visioning World Politics*, Routledge, London and New York, 1994. (Biblioteca Fundației Pentru o Societate Deschisă)
2. Voicu Bodocan, *Geografie politică*, Cluj-Napoca, 1997. (BCU)
3. Geoffrey Parker, *Western Geopolitical Thought in the Twentieth Century*, Croom Helm Ltd., London, Sydney, 1985. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
4. Peter J. Taylor, Colin Flint: *Political Geography. World Economy, Nation-state and Locality*, Fourth Edition, Prentice Hall, 2000. (Biblioteca Facultății de Științe Politice)
5. Liviu Țirău, *Curs de geopolitică*, UBB, Cluj-Napoca, 2002. (BCU)
6. R. A. Butlin, R. A. Dodgshon, *An Historical Geography of Europe*, Clarendon Press, Oxford, 1998. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
7. Pritz Pál, *Pax Germanica. Német elképzelések Európa jövőjéről a második világháborúban*, Osiris Könyvkiadó, Budapest, 1999. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
8. Bán D. András (ed.), *Pax Britannica. Brit külügyi iratok a második világháború utáni Kelet-Közép-Európáról, 1942-1943*, Osiris Kiadó, Budapest, 1996. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
9. Oleg Serebrian, *Va exploda Estul? Geopolitică spațiului pontic*, Dacia, Cluj, 1998. (BCU)
10. Pándi Lajos (ed.), *Köztes-Európa 1763-1993 (Térképgyűjtemény)*, Osiris-Századvég, Budapest, 1995. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
11. James E. Dougherty, Robert L. Pfaltzgraff Jr., *Contending Theories of International Relations. A Comprehensive Survey*, HarperCollins Publishers, 1990. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
12. Ionel Nicu Sava, *Școala geopolitică germană. Teorii și paradigme clasice*, Editura Info-Team, București, 1997. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)

9. Az epiztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy eleget tesz a következő elvárásoknak:

- A Felsőoktatási Szakosodások Nemzeti Besorolása (<http://www.rncis.ro>)
- A Romániai Foglalkozási Besorolás (<http://www.mmuncii.ro/>)

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Írásbeli vizsgaformájában a hallgatóknak bekell számolniuk a kurzus alatt sajátított tárgyi, fogalmi ismereteikről.	Írásbeli vizsga	50%
10.5 Szeminárium	A hallgatóknak aktívan kell részt venni a szemináriumokon, 2 referátumbemutatva, s minimum 75%-án résztvéve e tárgyból tartott szemináriumoknak. A referátumok egyenként min. 5-max. 8 oldalas, írott, könyvészet kötelező feltüntetésével elkészített beadandó dolgozat, mely a végső jegy 20%-t jelenti.	2 referátumbemutatása és megvédése.	40%
	Az alapfogalmak jó ismerete és használata. Ha a hiányzások elérik a szemináriumok 25%-t, vagy a referátumok nem érik el a követelmények minőség szintjét, fél év időtartam alatt kötelező beadásuk a hallgató-melyet legkésőbb az írásbeli vizsga előtt napig le kell adni a tanárnak.	Fogalom helyes használata, formai követelmények teljesítése	10%
10.6 A teljesítmény minimum követelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • Szemináriumok minimum 75% aktív jelenlét. • Átmenő jegy (5) elérése minden felmérési kategóriánál. 			

Kitöltés dátuma

2019. 03. 28.

Előadás felelőse

Dr. Lönhárt Tamás

Szeminárium felelőse

Lönhárt Tamás

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2019. 03. 30.

Intézetigazgató

Dr. Nagy Róbert Miklós

